

**ОЦЕНКАТА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ТРУДА НА
ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ ОТ ОУ „ДОБРИ
ЧИНТУЛОВ“ - ТЕХНОЛОГИЯ И РЕШЕНИЯ**

д.п.н. ВЕСЕЛИН ДИМИТРОВ МИХАЛЕВ

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“
e-mail: mihalev_veselin@abv.bg

РЕЗЮМЕ: В публикацията се разглеждат въпроси свързани с оценката на труда на педагогическите специалисти от ОУ „Добри Чинтулов“ - Варна, съобразно актуалната правна рамка за получаване на допълнително трудово възнаграждение. Процесът на оценяване на резултатите от труда се обосновава в съответствие с предложените от автора етапи, съобразени с нормативните изисквания на Наредба №4 на Министерство на образованието и науката за нормиране и заплащане на труда.

Ключови думи: оценка на труда, педагогически специалисти, допълнителни възнаграждения, показатели и критерии.

**EVALUATION OF THE WORK RESULTS OF THE PEDAGOGICAL
SPECIALISTS FROM DOBRI CHINTULOV PRIMARY SCHOOL -
TECHNOLOGY AND SOLUTIONS**

VESELIN DIMITROV MIHALEV, Ph.D

Varna Free University „Chernorizetz Hrabar”

ABSTRACT: The publication addresses issues related to the evaluation of the work of pedagogical specialists from Dobri Chintulov Primary School - Varna, according to the current legal framework for receiving additional remuneration. The process of evaluation of the results of the work is considered in

accordance with the stages proposed by the author, in compliance with the normative requirements of Ordinance №4 of the Ministry of Education and Science for standardization and remuneration of labor.

Key words: labor evaluation, pedagogical specialists, additional remuneration, indicators and criteria.

АКТУАЛНА ПРАВНА РАМКА

Условията и редът за определяне на допълнително трудово възнаграждение за постигнати резултати от труда на педагогическите специалисти са регламентирани в Раздел V от Наредба №4 на МОН от 20.04.2017 г. за нормиране и заплащане на труда. С тази наредба е определен държавния образователен стандарт за нормиране и заплащане на труда. Представена е актуалната правната рамка, регламентираща условията и реда за определяне на допълнително трудово възнаграждение за постигнати резултати от труда на педагогическите специалисти в държавните и общинските образователни институции.

Процесът на оценяване на техния труд в системата на училищното образование се осъществява в няколко етапа. В настоящата публикация той е разгледан в съответствие с предложените етапи на провеждане на оценяването.

ПРОЦЕДУРА ПО ОЦЕНЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ТРУДА

Първият етап обхваща **разясняване на нормативните изисквания**, регламентирани в Наредба №4 на МОН от 20.04.2017 г. за нормиране и заплащане на труда, свързани с *придобиване на правото за допълнително възнаграждение* след оценяване на труда на всеки педагогически специалист. Според текстовете на наредбата това право придобиват всички

педагогически специалисти, които отговарят на две условия: първото, да са в трудови отношения с държавни и общински образователни институции към края на учебната година и второто, да имат действително отработени най-малко 124 дни за учебната година (без различните видове отпуск) при същия работодател. Това право придобиват и тези, чието трудово правоотношение е прекратено с държавна или общинска образователна институция преди края на учебната година, но също имат действително отработени 124 дни при същия работодател. За онези лица от педагогическия персонал, които изпълняват норма преподавателска работа в повече от една образователна институция, получават допълнителното си възнаграждение там където е открито работното им място.

Според утвърдените Вътрешни правила за организация на работната заплата за 2019 г. на ОУ „Добри Чинтулов“ - Варна нямат право да получат допълнително възнаграждение лица от педагогическия персонал, на които е наложено дисциплинарно наказание по чл.188 ал. 1 и ал. 2 от Кодекса на труда.

Наредбата определя механизмът на финансиране на допълнителните възнаграждения на учителите. Средствата за допълнително трудово възнаграждение за постигнати резултати от труда на педагогическите специалисти с изключение на директора, са включени в стандартите за един ученик и се планират в рамките на бюджетите на институциите в размер не по-малко от 4% и не повече от 4,5% от годишния размер на средствата за работни заплати на персонала, а не само на педагогическите кадри. Средствата за изплащане на допълнителното възнаграждение на това основание на директорите на училища се осигуряват по бюджетите на първостепенните разпоредители чрез бюджета на МОН и се изплащат в зависимост от получения брой точки при оценяването.

С оглед правилното определяне на сумата за изплащане на допълнително възнаграждение на педагогическите специалисти, както и на лицата, които отговарят на условията директорът на училището със заповед възлага изпълнението на:

- изготвяне на доклад от главния счетоводител за годишния размер на средствата за работни заплати на персонала и изчисляване на окончателната сума за допълнително възнаграждение при спазване изискванията на чл.25 от Наредба №4 за нормиране и заплащане на труда;
- изготвяне на справка за отработените дни за всички педагогически специалисти, които са в трудови правоотношения с образователната институция за уч. 2018/2019 г. (без различните видове отпуск).

Тези предприети от страна на директора управленски действия представляват част от утвърдената в ОУ „Добри Чинтулов“ процедура за определяне на допълнителни възнаграждения за оценка на труда на педагогическите специалисти през учебната година, с която са запознати всички членове на педагогическия персонал. Процедурата е утвърдена със заповед на директора на образователната институция.

Вторият етап е свързан с прилагане на **процедурата по оценяване**. На заседание педагогическият съвет взема решение за определяне на комисия за оценяване, в чийто състав влизат председател и членове. В наредбата се визира възможност този орган да приеме **допълнителни критерии** за оценка на труда, съобразно спецификата на образователната институция и с оглед по-голяма диференциация на критериите. Тази процедура дава възможност на педагогическия колектив да излъчи свои представители за членове на комисията за оценка на резултатите от труда, които могат да оценят обективно техните професионални постижения и дейността им в съответствие с приетите показатели и критерии.

Оценяването на резултатите се осъществява от различни органи в зависимост от броя на педагогическите специалисти в образователната институция. Оценката на постигнатите резултати от труда в образователна институция с до 10 педагогически специалисти се извършва от директора, а там където тяхната численост надвишава 10 се извършва от комисия, като председателят, членовете и техният брой се определят с решение на педагогическия съвет. Оценяването на постигнатите резултати от труда на заместник - директорите с норма преподавателска работа и на членовете на комисията се извършва от директора институцията.

Резултатите от труда на педагогическите специалисти се оценяват след приключване на учебната година, но не по-късно от 1 октомври, чрез попълване на карта, съдържаща показателите за оценка и критериите към тях. Оценяването на труда на онези учители, чието трудово правоотношение е прекратено преди края на учебната година, но имат посочените най-малко 124 отработени дни за учебната година при същия работодател се извършва след приключване на учебната година, но не по-късно от 1 октомври за периода преди прекратяване на трудовото правоотношение, а размерът се изплаща като дължима сума за изминал период от време. Размерите на допълнителните възнаграждения се определят със заповед на директора, която се издава не по-късно от 30 октомври, а тяхното изплащане се осъществява до един месец след издаването на заповедта.

Допълнителното трудово възнаграждение за постигнати резултати от труда през учебната година се изплаща на педагогическите специалисти въз основа на оценяване, извършено по **показатели и критерии** към тях, приети с решение на педагогическия съвет. Наредба №4 на МОН за нормиране и заплащане на труда дава правна възможност броят на точките към показателите в картата за оценка да се коригира с решение на

педагогическия съвет в зависимост от вида и спецификата на образователната институция, при стриктно спазване на изискването корекцията да се извърши в рамките на общия брой от 100 точки и да не надхвърля 20% за всеки отделен показател.

Решението за корекция на показателите се приема в срок до 30 септември на учебната година, за която ще се извършва оценяването на постигнатите резултати. За целта на оценката работодателят утвърждава оценъчната карта, съдържаща критериите и показателите, съобразно решението на педагогическия съвет. Утвърждаването следва да стане с текст „Утвърждавам“ върху образеца с поставяне на подпис и печат или със заповед, към която е приложен образеца.

Директорът запознава педагогическите специалисти с реда и начина на изчисляване на допълнителното възнаграждение, а размерът на всеки педагогически специалист се определя пропорционално на получения от него общ брой точки в картата за оценка спрямо общия брой точки на педагогическите специалисти. След решение на педагогическия съвет за коригиране на броя на точките за някои от показатели окончателно се изготвя **„Карта за оценка на резултатите от труда на педагогическите специалисти“**, в която са отразени показатели и критерии за оценка, броят точки по показатели и критерии и данни за изпълнението, представена в следния вид:

КАРТА

за оценка на резултатите от труда на педагогическите специалисти

ПОКАЗАТЕЛИ И КРИТЕРИИ	ТОЧКИ ПО ПОКАЗАТЕЛИ И КРИТЕРИИ	ТОЧКИ ЗА ЛИЦЕТО	ИЗПЪЛНЕНИЕ ПО ПОКАЗАТЕЛИ
1. Планиране, организация и провеждане на образователно - възпитателния процес.			

Педагогическият специалист е запознат със ЗПУО, държавните образователни стандарти и учебните програми по учебните предмети; съзнателно планира дейностите, свързани с обучението; разработва годишни тематични разпределения по учебните предмети, учебни програми за ИУЧ, ФУЧ и ги представя в срок.	2 т.		
Води правилно и редовно учебната и училищната документация, съгласно Наредба №8 от 11.08.2016 г. за информацията и документите за системата на предучилищното и училищното образование.	2 т.		
Ясно формулира целите на урока, показва предварителна подготовка, провежда урока, като спазва структурата му и използва различни форми за оценяване, разработва варианти на писмените изпитвания с критерии за оценяване и скала, изготвя анализ на резултатите и определя корекционни мерки и дейности.	2 т.		
Спазва изискванията за ритмичност на оценяване на постиженията на учениците.	2 т.		
Разнообразен, ефективен контрол при оценяване на постиженията на учениците, своевременно нанасяне на оценки и друга информация в ученически книжки, класни дневници и електронен дневник.	2 т.		
Организира провеждането на образователно-възпитателния процес	2 т.		

чрез осигуряване на ред и дисциплина, коректни взаимоотношения, уважение и взискателност към учениците и между тях.			
Проявява отговорност, дисциплина и ефективност при изпълнение на дежурството и главно дежурство и по етажи.	2 т.		
МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	14 т.		
2. Използване на интерактивни методи, иновации и ИКТ в образователно-възпитателния процес.			
Създава и поддържа допълнителни учебни материали в образователно-възпитателния процес, базирани на прилагане на интерактивни, иновативни методи, ИКТ, сайтове, електронни книги, дидактически средства.	4 т.		
Използва допълнителни учебни материали, базирани на прилагане на интерактивни, иновативни методи, сайтове, електронни учебници, електронни книги, видео материали, дидактически средства и др.	4 т.		
МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	8 т.		
3. Работа в екип за създаване на подходяща образователно - възпитателна среда/комуникация с педагогически съветник, психолога, участие в комисии.			
Участва активно в дейността на постоянни училищни комисии.	1 т.		
Комуникация между учители, етично отношение към педагогически специалисти, административен и помощен персонал.	1 т.		
Успешно разрешава възникнали	3 т.		

професионални казуси, проблемни ситуации и конфликти.			
Провежда индивидуални консултации със зам.-директори по УД, главни учители училищен психолог и ресурсен учител по овладяване и разрешаване на проблемни ситуации.	3 т.		
МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	8 т.		
4. Работа с деца и ученици, в т. ч. застрашени от отпадане, в риск, в мултикултурна среда, със специални образователни потребности и/или хронични заболявания и др.			
Принос на педагогическия специалист за привличане и задържане на учениците в паралелката, създаване на подкрепяща среда за тяхното личностно развитие.	2 т.		
Работа с ученици, които са застрашени от отпадане поради слаб успех и отсъствия, разработване на план за подкрепа на ученика, осъществяване на дейности по плана и отчитане на резултатите.	2 т.		
Работа с ученици в риск, разработване на план за подкрепа на ученика, осъществяване на дейности по плана и отчитане на резултатите.	2 т.		
Работата с ученици с хронични заболявания, със специални образователни потребности и ученици, срещащи обучителни затруднения в образователно - възпитателния процес; разработване на план за подкрепа на ученика, осъществяване на дейности по плана и отчитане на резултатите.	2 т.		

МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	8 т.		
5. Работа с деца и ученици за участие и заемане на призови места в общински, областни, регионални, национални и международни състезания, конкурси и олимпиади – участие и класиране.			
Училищно ниво	3 т.		
Общинско ниво	4 т.		
Областно/регионално ниво	5 т.		
Национално ниво	6 т.		
Международно ниво	7 т.		
МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	7 т.		
6. Работа с родителите.			
Комуникира ефективно с родители, провежда срещи за личностното развитие и поведение на ученика.	2 т.		
Индивидуална работа с родители, консултиране.	1 т.		
Включване на родители в организацията на образователно-възпитателния процес, класни мероприятия и др.	1 т.		
Участие в мероприятията, организирани от училищното настоятелство, свързани с организацията на образователно-възпитателния процес, празници и др.	2 т.		
МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	6 т.		
7. Работа с деца и ученици в занимания по интереси.			
Проявява инициативност и участва активно в организирането и провеждането на извънкласни и извънучилищни мероприятия - посещение на театрални постановки, музеи, екскурзии, пленери, летен отдих, подготовка на сценарии за училищни			

<p>тържества, озвучаване и др.</p> <p>- до 2 организирани извънкласни дейности</p> <p>- до 4 организирани извънкласни дейности</p> <p>- над 4 организирани извънкласни дейности</p>	<p>1 т.</p> <p>2 т.</p> <p>4 т.</p>		
Работа с ученици в група за занимания по интереси, съгласно Наредба за приобщаващо образование.	2 т.		
Участва с ученици в изяви на други организации и институции.	1 т.		
МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	7 т.		
8.Работа в методически обединения и подпомагане на новопостъпили учители.			
Ефективно работи като председател на МО.	2 т.		
Ефективно работи като административен отговорник.	2 т.		
Оказва методическа и организационна помощ на колеги.	1 т.		
<p>Работата в методическото обединение</p> <p>Не се включва</p> <p>Рядко се включва</p> <p>Участва активно, обсъжда проблеми, дава предложения, изготвя табла и помощни средства, осъществява квалиф. дейност, популяризира иновативни педагогически практики, организира и провежда квалиф. дейности със съществен принос за издигане престижа на образователната институция.</p>	<p>0 т.</p> <p>1 т.</p> <p>4 т.</p>		

МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	7 т.		
9. Разработване и реализиране на проекти.			
Разработва и реализира проекти, свързани с ОВП.	2 т.		
Разработва, участва и реализира проект по Програма „Еразъм +“, КД - 1.	2 т.		
Участва в разработен проект като член на екипа, свързан с образователно-възпитателния процес и проекти на външни организации и институции, в които имат участие или изява на ученици от училището.	1 т.		
МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	5 т.		
10. Получени професионални отличия и награди през оценявания период и други избрани от институцията показатели.			
Професионални отличия и награди на педагогическия специалист:			
Училищно ниво	1 т.		
Общинско ниво	2 т.		
Областно ниво	3 т.		
Национално ниво	4 т.		
Участва в изготвяне на седмичното разписание на учебните часове.	1 т.		
Участва в подготовката и провеждането на Национално външно оценяване.	1 т.		
Проверка на писмени работи от национално външно оценяване, пробни изпити, състезания, конкурси.	2 т.		
Резултати от постиженията на учениците по съответните учебни предмети от национално външно оценяване в IV и VII клас.	4 т.		
Участва в приема на документи на ученици след завършен VII клас.	2 т.		

Участва в обучение за актуализиране и разширяване квалификацията на педагогически специалист или придобиване на допълнителна квалификация: - до 2 бр. получени квалификационни кредити - до 4 бр. получени квалификационни кредити - до 7 бр. получени квалификационни кредити - над 7 бр. получени квалификационни кредити	1 т. 2 т. 3 т. 4 т.		
Прецизно изготвя и актуализира професионалното си портфолио, съобразно изискванията.	3 т.		
Опазва, поддържа и подобрява материално-техническата база на училището.	1 т.		
Допринася за популяризирането на училищни прояви, дейности и постижения в училищен електронен сайт, сред общественост, в медии.	1 т.		
Допринася за активни и добри взаимоотношенията с извънучилищни организации, институции и медии и за дарителски инициативи.	1 т.		
МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	30 т.		
ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ	100		

ДАТА:.....КОМИСИЯ ЗА ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ТРУДА

ЗАПОЗНАТ:.....

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:

.....

В процесът на извършване на оценката училищната комисия се запознава със съдържанието на професионалното портфолио на педагогическия специалист, което съдържа доказателства, отнасящи се до изпълнението на посочените показатели и критерии. Тези допълнителни данни могат да бъдат предварително представени на членовете на комисията във вида: данни по показателите и критериите (посочва се № на показател и съответно страница от професионалното портфолио).

В картата за оценка може да бъде добавена графа „Данни за изпълнението“, където за всеки оценяван педагогически специалист комисията отразява по всеки критерий и показател доказателствата, които са представени в професионалното портфолио. При оценяването членовете на комисията се запознават с техните постижения, които са отразени в професионалното портфолио под формата на текст, снимков материал, изследване, презентация и др. Както се вижда от картата за оценка показателите са регламентирани на национално ниво, а за оценката на труда на педагогическите специалисти се включват широк набор от дейности. Разглеждайки всички показатели става ясно, че с най-голяма оценъчна тежест е показател №1 с 14 точки и показател №10 с 30 точки. Останалите показатели са оценени с между 8 и 5 точки.

Третият етап е свързан с **осигуряването на данни, справки, сведения от дейността на педагогическите специалисти, констативни протоколи от контролната дейност** на директора и зам.-директорите, които са релевантни към приетите критерии за оценка. Предоставянето на тази документация на комисията ще подпомогне нейната работа, като по този начин ще се създават предпоставки за повишаване на нейната ефективност и адекватност при оценяване на всеки един педагогически специалист.

Четвъртият етап е свързан с **издаване на заповед на директора**, в която се определят членовете на комисията, техните задължения, сроковете за провеждане на оценяването, утвърдените от педагогическия съвет критерии, изисквания по изготвяне на „Карта за определяне на допълнително трудово възнаграждение на педагогическите специалисти“, процедура за определяне на размера на допълнителното възнаграждение и запознаването на лицата с извършената от комисията оценка по критериите и показателите, сроковете за възражения и мястото на съхранение на документацията.

Петият етап, който е изключително важен е свързан с **извършване на оценка на труда** на педагогическите специалисти и документалното оформяне на картите за оценяване. След приключване на оценяването картата за оценка се подписва от комисията или съответно от директора, когато оценяването е извършено от него и се предоставя на оценяваното лице в тридневен от нейното подписване.

След извършването на оценката на труда на педагогическите специалисти комисията съставя протокол за резултатите от определяне на допълнителното трудово възнаграждение в точки за всяко от оценяваните лица и се подписва. В наредбата е предвидена възможност за възражение срещу оценката. Лицата, които не са съгласни с дадената им оценка за резултатите от труда, могат да подадат писмено възражение в което да се посочат мотивите за несъгласието. Възражението се подава в срок до 3 работни дни от датата на която оценявания се е запознал с картата. Комисията, съответно директорът, до когото е подадено възражението е длъжен да се произнесат по възражението в 5-дневен срок от получаването му, като решението им е окончателно, за което писмено уведомяват лицето.

Следващият етап е свързан с **мониторинг на процеса свързан с оценяването** на труда. Той се осъществява от оторизираните компетентни органи. В образователната институция може да бъде извършен предварителен контрол от страна на директора по законосъобразност на процеса свързан с оценяването на труда.

Последният етап приключва с **анализ на резултатите от оценката на труда**, който може да бъде представен за обсъждане на заседание на педагогическия съвет, в резултат на което да се приемат определени решения водещи до повишаване на ефективността от оценяването.

От направената оценка на труда на 56 педагогически специалисти от ОУ „Добри Чинтулов“ - Варна за уч. 2018/2019 г. са получени общо 3293 точки. Средният брой точки за един педагогически специалист е 59 точки. Сумата за разпределение на допълнителното трудово възнаграждение е в размер на 36 651 09 лв. Тежестта на една точка спрямо получения общ брой точки от оценката на всички педагогически специалисти, възлиза на 11, 13 лв. В резултат на извършената от комисията оценка на труда са получени следните резултати, посочени в таблица 1:

Таблица 1

№	Оценка на труда в точки (от-до)	Брой педагогически специалисти получили тази оценка
1.	20 - 30 т.	2
2.	31 - 40 т.	0
3.	41 - 50 т.	12
4.	51 - 60 т.	17
5.	61 - 70 т.	19
6.	71 - 80 т.	3
7.	81- 90 т.	3
8.	91 - 100 т.	0

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ

От направено проучване на 44 педагогически специалисти от начален и прогимназиален етап на образователната институция се установяват резултати, относно тяхното **отношение към оценката на труда**, представени в таблица 2 по определени критерии (Първанова 2016, с.207).

Таблица 2

ОТНОШЕНИЕ КЪМ ОЦЕНКАТА НА ТРУДА		УЧИТЕЛИ	%
1.	Напълно положително	17	38,6
2.	Отчасти положително	20	45,5
3.	Не мога да преценя	1	2,3
4.	Отчасти отрицателно	6	13,6
5.	Напълно отрицателно	-	-

Резултатите сочат, че отношението на учителите към оценката на техния труд се приема нееднозначно, поради това, че то се свързва в значителна степен с посочените в картата показатели и критерии към тях. 1/3 от анкетираните педагогически специалисти изразяват положително отношение към оценката на труда, а близо половината от тях имат отчасти положително отношение. Не се констатира напълно отрицателно отношение на анкетираните учители по изследвания проблем.

Отношението към оценката е от изключително важно значение, тъй като е свързано с коригиране на критериите, които следва да бъдат приспособени към конкретната специфика на училището, спецификата на труда на учителите, обучението на учениците в дистанционна форма, визията и стратегията на училището и др. Тези показатели се явяват основен инструмент на оценяването и поради това е важно критериите към тях да бъдат адаптирани в съдържателен аспект към конкретната образователна

институция. Тези критерии следва да бъдат в максимална степен измерител на труда на учителя в различните аспекти на упражняване на педагогическата му дейност. Това ще доведе до повишаване на обективността в оценката на труда, отчитайки всички организационно-педагогически дейности, които учителите осъществяват ежедневно.

Важно за изследването е каква е **оценката на педагогическите специалисти към обективността** на представените в картата за оценка показатели и критерии към тях, което ясно се установява от представените в таблица 3 резултати.

Таблица 3

ОТНОШЕНИЕ КЪМ ОЦЕНКАТА НА ТРУДА		УЧИТЕЛИ	%
1.	Напълно съм съгласен/а	18	40,9
2.	Отчасти съм съгласен/а	21	47,7
3.	Не мога да преценя	1	2,3
4.	Отчасти съм несъгласен/а	4	9,1
5.	Напълно съм несъгласен/а	-	-

В картата за оценяване се констатира, че няма показател, който да отчита професионалното, квалификационното и кариерното развитие на педагогическите специалисти. Може да се отчете като недостатък липсата на показател, който да отчита и спецификата на преподавания учебен предмет/предмети в начален и прогимназиален етап, имайки предвид факта, че началните учители преподават ежедневно по пет - шест учебни предмета с различно учебно съдържание. Такава възможност е дадена единствено в показател №10, където могат да се определят и други критерии, посочени от образователната институция. Въпреки, че процесът на оценяване на труда се възприема в общи линии позитивно, очертават се мнения на учители, които

възприемат оценката на труда като субективен и недостатъчно ефективен инструмент.

Определено считам, че наличието на положителна оценка за показателите и критериите от страна на учителите ще доведе до постигане в по-пълна степен на изискванията на държавния стандарт за нормиране и заплащане на труда. Оценката на труда следва да има стимулиращо въздействие върху педагогическите специалисти, което да създава условия за конкурентност между тях, развитие и самоусъвършенстване. От всички анкетирани учители само 23% от тях считат, че тя създава атмосфера на конкуренция между тях.

Наложително е да бъдат въведени конкретни механизми за подобряване на процеса, свързан с оценката на труда на педагогическите специалисти, които ясно да оптимизират нейното приложение в училищната практика. Тези мерки ще допринесат за повишаване на ефективността на оценката от труда на учителите, постигане на целите на оценяването, получаване на справедливо, съобразено с конкретните постижения възнаграждение. Това ще доведе до повишаване на мотивацията за по-висока степен на професионално развитие от страна на педагогическите специалисти, съобразно професионалните си потребности. В този аспект са налице области, които се нуждаят от подобрене, а именно:

- Необходимо е да бъде извършена задълбочена преценка в каква степен сегашните критерии и показатели създават атмосфера на конкурентност между педагогическите специалисти. Продължаващата квалификация и кариерното развитие на педагогическите специалисти да бъде съществен показател в системата на оценяване.

- Наложително е осъвременяване на показателите, като в тях присъстват и такива, свързани с конкретните професионални постижения на

учителя. Показателите да бъдат обвързани със специфичността на труда на педагогическите специалисти в различните етапи на обучение – начален, прогимназиален и гимназиален.

- Картите за оценка на труда да бъдат разработени конкретно за всяка отделна педагогическа длъжност и адаптирани според спецификата на дейност.

- В процесът на оценяване на труда учителя да има възможност за собствена самооценка по същите показатели и критерии. Това ще доведе до по-обективна крайна оценка от вътрешно и външно оценяване.

- Необходимо е да се повиши активността на педагогическите специалисти за участие в процеса на обсъждане на критериите за оценка на труда им.

- Оценката от резултатите от труда на педагогическите специалисти да участва като критерий при подбор на кадрите в случаи, когато се налага съкращаване на щат.

- Лица от педагогическия персонал получили високи оценки да бъдат финансово стимулирани.

ЛИТЕРАТУРА

1. Вътрешни правила за организация на работната заплата в ОУ „Добри Чинтулов“ за 2019 г.
2. Закон за предучилищното и училищното образование.
3. **Михалев, В.** Делегираният бюджет в условията на финансова децентрализация на училищното образование. Издателство „Славена“, Варна, 2020 г.

4. Наредба №4 на МОН за нормиране и заплащане на труда, ДВ, бр. 34 от 28.04.2017 г., в сила от 1.01.2017 г.; изм. и доп., бр.76 от 19.09.2017 г., в сила от 1.09.2017 г.; изм., бр. 8 от 25.01.2019 г., в сила от 1.01.2019 г.; изм. и доп., бр. 7 от 24.01.2020 г., в сила от 1.01.2020 г.
5. **Петрова, П.** Финансово управление на образователната институция. РААБЕ България ЕООД. 2018.
6. **Първанова, Й.** Системата на диференцираното заплащане през погледа на директори и учители. В: Педагогиката и социалната работа през XXI век – предизвикателства и перспективи“. Научна конференция, посветена на 30-годишнината от създаването на Факултета по Педагогика, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2016, с. 201-222.